

Анализа ефеката

Предлога уредбе о изменама и допунама Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама

Увод

Основе система финансирања истраживача на принципу пројектног финансирања су успостављене 2002. године. У периоду од 2002. године до 2019, систем се мењао увођењем критеријума за рангирање истраживача. Од 2019. године усвајањем новог Закона о науци и истраживањима, систем финансирања је наставио да примењује принципе који су успостављени у претходном периоду. Законом је предвиђено да постоји прелазни период финансирања који је се примењује и данас.

Ова Уредба има за циљ да постави основе за дугорочно решење питања финансирања научноистраживачког рада истраживача у акредитованим научноистраживачким организацијама.

Тест утицаја

Тест нивоа утицаја јавне политике

Средњи приоритет: Мере Владе (односно јединице локалне самоуправе) са мањим политичким, фискалним или правним последицама

Низак утицај: Врло јасна, њено спровођење проузрокује минималне трошкове

Утврђивање потребе за спровођење Анализе ефеката (у даљем тексту: АЕ)

Низак утицај / Средњи приоритет = **АЕ препоручена**

1. Анализа постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Основни показатељи који се прате се односе на укупан број истраживача и финансираних истраживача на институтима и факултетима, као и структура по категоријама и по научним областима. Ови подаци су неопходни како би било могуће планирати неопходна буџетска средства за финансирање.

а) Број институција које добијају финансирање

У 2023. години, финансирање на основу Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама остварује преко 200 институција. То укључује 130 високошколских установа, 65 акредитованих института (укључујући Математички институт Сану који се акредитовао), 7 института Сану и иновациони центри чији је оснивач државни

факултет. Све наведене институције достављају план за наредну календарску годину, као и извештај за текућу годину, у форми из Прилога 1 и Прилога 2 постојеће Уредбе.

б) Укупан број истраживача и финансираних истраживача

На основу доступних података са платформе еНаука у Србији је регистровано 20722 истраживача. На основу податак Министарства укупан број финансираних истраживача у јуну 2023 године је 12331, од чега за 6003 као основна зарада и 6328 као додатна зарада. Додатна зарада се исплаћује запосленим на факултетима у наставним звањима, асистентима и сарадницима у настави, док се основна зарада исплаћује свим запосленим на институтима и иновационим центрима, као и запосленим у научним и истраживачким звањима на факултетима.

Табела 1: Укупан број истраживача и финансираних истраживача (август 2023)

Звање	Број истраживача (еНаука)		Број финансираних истраживача	
Наставно звање	10152		5378	
Редовни професор		4269		2505
Ванредни професор		2895		1554
Доцент		2994		1319
Сарадничко звање	2669		1045	
Асистент		2171		971
Сарадник у настави		505		74
Научно звање	5105		3416	
Научни саветник		1254		757
Виши научни сарадник		1348		1043
Научни сарадник		2504		1616
Истраживачко звање	2287			
Истраживач сарадник		1054		1049
Истраживач приправник		1222		1133
Стручно звање	509		310	
Стручни саветник		226		133
Виши стручни сарадник		163		61
Стручни сарадник		122		116
Укупно	20722		12331	

Гледано по научним областима на основу портала еНаука, структура укупног броја истраживача је дата у табели 2.

Табела 2: Укупан број истраживача по научним областима (еНаука)

Научна област	учешће
техничко-технолошке науке	26%
природно-математичке науке	21%
друштвене науке	20%

медицинске науке	15%
хуманистичке науке	10%
биотехничке науке	7%

в) Категорије истраживача:

На основу акта из 2010 године који представља основу финансирања и данас, накнаде се у оквиру научних или наставних звања рангирају у 6 категорија. Од укупног броја 12331 финансираних истраживача по категоријама расподела је приказана у табели 3.

Табела 3: Расподела финансираних истраживача по категоријама

A1/T1	A2/T2	A3/T3	A4/T	A5/T5	A6/T6
1455	1439	1113	6896	481	947
11,8%	11,7%	9,0%	55,9%	3,9%	7,7%

г) Цена рада

Цена рада у 2023. години се одређује на основу утврђених износа који су приказани у табели 4.

Табела 4: Цена рада истраживача по звањима, категоријама и основу финансирања истраживача

Износи за истраживаче запослене на научноистраживачким институтима/иновационим организацијама реализаторима истраживања чија се основна зарада исплаћује из програма које финансира НИТРА(са уплаћеним доприносима на терет послодавца)						
Научно звање	1	2	3	4	5	6
Научни саветник	285,259	244,508	220,057	203,756	187,456	163,005
Виши научни сарадник	264,709	226,893	204,204	189,078	173,951	151,262
Научни сарадник	242,331	207,713	186,941	173,094	159,246	138,475
Истраживач сарадник	204,689	175,448	157,903	146,206	134,510	116,965
Истраживач приправник	191,714	164,327	147,894	136,939	125,984	109,551
Стручни саветник	183,796	157,539	141,785	131,283	120,780	105,026
Виши стручни сарадник	172,146	147,554	132,798	122,961	113,124	98,369
Стручни сарадник	138,558	118,764	106,888	98,970	91,052	79,176

Износи за истраживаче чија се основна зарада исплаћује по неком другом основу (просвета, одбрана, здравство, ...)						
Научно звање	1	2	3	4	5	6
Редовни професор / научни саветник	84,905	72,776	65,498	60,646	55,795	48,517
Ванредни професор / виши научни сарадник	78,789	67,533	60,780	56,278	51,775	45,022
Доцент / научни сарадник	72,132	61,827	55,644	51,523	47,401	41,218
Асистент / истраживач сарадник	60,932	52,227	47,004	43,523	40,041	34,818
Асистент приправник / истраживач приправник	57,062	48,911	44,019	40,759	37,498	32,607
Сарадник у настави	57,062	48,911	44,019	40,759	37,498	32,607

Стручни саветник	60,785	52,101	46,891	43,418	39,944	34,734
Виши стручни сарадник	59,383	50,900	45,810	42,416	39,023	33,933
Стручни сарадник	47,798	40,970	36,873	34,141	31,410	27,313

Износи цене рада се мењају на основу Закључка о утврђивању основице за обрачун и исплату зарада, који је за 2023. године донеле влада на седници одржаној 29.12.2022. године. За запослене у научноистраживачкој делатности повећање од јануара 2023. године износи 12.5%.

За наведене намене укупно исплаћен износ у јуну 2023. године је 1,235,379,436.00 динара.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

На основу чл. 30, став 1, тачка 3) Закона о науци и истраживањима Министарство расподељује финансијска средства утврђена у члану 12. Закона и контролише њихово наменско коришћење из буџета Републике Србије научноистраживачким организацијама.

На основу члана 115. став 3. Закона о науци и истраживањима Влада је 2019 године донела „Уредбу о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама.“

Чланом 135 Закона о науци и истраживањима је предвиђено финансирање рада акредитованих научноистраживачких организација до стицања услова за финансирање по Програмима институционалног финансирања. Истовремено је предвиђено да ће се финансирање у складу са овим чланом реализовати најдуже у трајању од две године од почетка примене прописа којим се уређује рад запослених у јавним службама. Имајући у виду да је примена наведеног закона одложена за 1.1.2025. године, постоји потреба да се финансирање настави применом Уредбе.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

У оквиру бројних измена у научноистраживачком и иновационом систему током претходног стратешког периода, Република Србија је након вишедеценијске паузе обновила и праксу оснивања нових института и то, узимајући у обзир равномерну регионалну распоређеност.

Научноистраживачки и иновациони систем у Републици Србији данас представља један динамичан сектор, тесно повезан са образовањем, привредом и друштвом, са бројним компаративним предностима, скривеним снагама, али и разноликим изазовима.

У циљу увођења јединственог регистра истраживачких организација и истраживача у Србији, почев од 3. јула 2023. године је у пуном капацитету отворен портал еНаука. еНаука је омогућава праћење научног учинка истраживача и институција у Републици Србији и намењен је обједињеном приказивању научне продукције, области истраживања и постигнућа научноистраживачких организација и њихових истраживача.

У претходних неколико година креирана су нова законска решења, чиме је значајно измењено стање научноистраживачког и иновационог система:

– усвојен је Закон о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, број 49/19), којим се обезбеђује институционално финансирање института, оснаживање института од националног

значаја, механизам за оснивање нових институција, ефикасније праћење и оцена рада института, ефикаснији рад тела и комисија (ефикаснији поступак избора у научна звања); побољшање ефикасности алокације и употребе свих научноистраживачких и развојних ресурса; изградња и даљи развој иновативног друштва заснованог на знању.

– усвојен је Закон о Фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС”, број 95/18) и реализован један од стратешких циљева из области науке и истраживања у подстицају изврности и релевантности научних истраживања у Републици Србији, кроз пројектно финансирање.

На околности и даљи развој области науке и технолошког развоја у знатној мери утичу и следећи плански документи:

– Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”¹

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања” („Службени гласник РС”, број 10/21) идентификује кораке и доноси мере које треба да ојачају научноистраживачки и иновациони систем Републике Србије, али и друге актере који производе, шире и примењују знања у секторима образовања, привреде и медија. Док Стратегија „Моћ знања” препознаје значај и поставља основ за даљи развој научног и технолошког развоја Републике Србије, ова Стратегија препознаје и усмерава развој екосистема који за сврху има комерцијализацију иновација у служби привредног развоја Републике Србије.

– Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године („Службени гласник РС”, број 21/20)

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године („Службени гласник РС”, број 21/20) дефинише циљеве тако да кроз процес паметне специјализације усмерава развој Републике Србије ка томе да буде препозната као земља паметних и креативних људи, висококонкурентна у свету по својим производима и услугама који су резултат иновација изграђених на знању, креативности и партнерствима домаћег екосистема у областима одрживе високотехнолошке производње хране високе додате вредности за будућност, софистицираних софтверских решења за глобално тржиште, производних процеса и машина будућности, креативних решења са високим степеном међусекторски интегрисаних индустријских и пословних решења и иновација. Стратегија дефинише четири приоритетне области: (1) Храна за будућност, (2) Информационо-комуникационе технологије, (3) Машине и производни процеси будућности и (4) Креативне индустрије. Специфичности остварења ових циљева произашле су током Процеса предузетничког откривања. Стратегија паметне специјализације је у директној вези са низом стратешких документа из области науке и иновација, која су урађена у претходном периоду и представља полазиште за разумевање постојећег стања.

– Стратегија развоја вештачке интелигенције у РС за период од 2020. до 2025. године („Службени гласник РС”, број 96/19), као и Акциони план за период од 2020. до 2022. године за примену Стратегије развоја вештачке интелигенције у РС;

– Стратегија индустријске политике Републике Србије за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 35/20)²²;

¹ Линк ка Стратегији: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>

У циљу реализације активности и ефикасне имплементације принципа отворене науке од 2018. године на снази су и Платформа за развој научноистраживачке инфраструктуре и Платформа за отворену науку, а почетком 2020. године формиран је Тим за отворену науку у Србији (ТОНУС).

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

У области финансирања научноистраживачког рада су уочени проблеми. Проблеми су евидентирани почев од 2013 године. На основу Акта о финансирању из 2010 године било је предвиђено да се спроводи прекатегоризација истраживача, која представља основ за додељивање платних категорија, сваке две године. До усвајања новог Закона о науци и истраживањима из 2019. године, прекатегоризација није спроведена. Од усвајања Закона, у периоду 2021-2023 настављено финансирање истраживача у истим износима као на крају пројектног циклуса, уз годишња линеарна увећања на основу одлука Владе РС. Последице наведеног проблема су да велики број истраживача добија финансирање на основу остварених научних резултата из периода 2006-2010 година. За истраживаче запослене након почетка пројектног циклуса 2011 године, додељивана је по правилу платна категорија А4/Т4.

5) Која промена се предлаже?

Доношењем нове Уредбе прва промена се односи на обезбеђење услова да сви истраживачи у истраживачким и научним звањима који су до сада инансирани по основу елемената пројектног финансирања од Министарства науке, технолошког развоја и иновација, пређу на институционално финансирање, и то на основу новоформираних коефицијената који су једнаки за све истраживаче у истим звањима. У исто време средства која су до сада била распоређена за истраживаче у наставним звањима ће се и даље распоређивати факултетима и универзитетима у непромењеним износима. Исто је односи и на истраживаче запослене у установама које се финансирају из буџета Министарстава у области војске и здравства.

Уводе се коефицијенти за истраживачка, научна и сарадничка радна места и то:

Коефицијенти научних звања:

- научни саветник	38,43
- виши научни сарадник	32,09
- научни сарадник	27,20

Коефицијенти истраживачких звања:

- истраживач - сарадник	22,98
- истраживач - приправник	21,52

Коефицијенти стручних звања:

- стручни саветник	20,63
- виши стручни сарадник	19,32
- стручни сарадник	15,55

Износ бруто 2 основнице у 2023 години износи 6.363,64 динара. Овај износ се увећава за 10% од јануара 2024. године и то на 7.000,00.

Сви истраживачи (научна, истраживачка и стручна звања) чија је накнада за научноистраживачки рад у 2023. години већа него што би остварили на основу ове Уредбе задржавају накнаду из претходног периода (заштићена накнада).

Друга промена је везана са увођењем корекционог коефицијента за изврност у износу од 30% на основу остварене научне изврности. Такав додатак би био додељен за укупно 10% свих истраживача запослених искључиво на радним местима у научним звањима, како на Институтима тако и на факултетима, на основу критеријума предвиђених Уредбом. Корективни коефицијент за изврност износи:

- научни саветник	11,53
- виши научни сарадник	9,63
- научни сарадник	8,16

Трећа измена се односи на увођење додатка за обављање управљачких одговорних функција на Институтима, слично као што постоји на Универзитетима и Факултетима, и то за директоре института у износу од 30% на коефицијент свог звања, што би било исплаћено из средстава буџета намењених за режиске трошкове. Коефицијент увећања износи по звањима:

- научни саветник	11,53
- виши научни сарадник	9,63
- научни сарадник	8,16

Износи за истраживаче чија се основна зарада исплаћује из програма које финансира НИТРА од 01.01.2024.				
Звање	1*	2**	3***	4****
Научни саветник	268.959	166.320	38,43	11,53
Виши научни сарадник	224.623	138.820	32,09	9,63
Научни сарадник	190.403	117.700	27,20	8,16
Истраживач сарадник	160.827	100.434	22,98	
Истраживач приправник	150.633	94.102	21,52	
Стручни саветник	144.410	90.083	20,63	
Виши стручни сарадник	135.257	84.512	19,32	
Стручни сарадник	108.868	68.448	15,55	
*са уплаћеним доприносима на терет послодавца, топлим оброком и регресом				
** индикативан нето износ				
*** коефицијент				
**** корективни коефицијент за изврност				

б) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Како би се отклониле последице наведеног проблема, неопходно је спровести промене предвиђене у предложеној Уредби. У супротном, наведени проблем би се могао отклонити тек када би сви истраживачи који су укључени на финансирање од 2011. године отишли у пензију, односно сви преостали били финансирани у категоријама А4/Т4, за шта би било неопходно још најмање 20 година.

Имплементација ове Уредбе дугорочно уређује систем финансирања на принципима праведности и равноправности, уз подржавање изврности у научноистраживачком раду.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај

Предложена промена утицаће непосредно на све истраживаче и наставно особље укључено у научноистраживачки рад у смислу подизања истраживачке свести са циљем подстицања изврности у НИО, повећања броја научних радова у високо цитираним часописима. На институционалном нивоу, предложена промена утицаће на ефикаснију управљање истраживачима у НИО кроз јачање равноправности истраживача кроз уједначавање накнада за научноистраживачки рад унутар звања. Промена ће подстаћи младе истраживаче кроз јачање њихове научне изврности што ће омогућити раст истраживачког екосистема Републике Србије и јачање позиције коју академска заједница има у националном истраживачком екосистему Републике Србије.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради

Да, постојећа Уредба о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама са изменама.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Мишљења смо да промену није могуће остварити применом важећих прописа.

2. Циљеви Уредбе

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Према евиденцији коју води Министарство просвете, науке и технолошког развоја, у Републици Србији је акредитовано за научноистраживачку делатност 170 универзитета и факултета, 65 института, од којих је 8 института од националног значаја. Научно-технолошки систем чини и 7 института у саставу САНУ који не пролазе поступак акредитације.

Уредба о финансирању истраживача из 2019. године је заснована на програмима финансирања Министарства из циклуса истраживања од 2011-2019 године. Наведени програми су базирани на научним резултатима из периода 2006-2010. година. Како би се систем уредио, а накнаде за научноистраживачки рад финансирале на праведнији начин, односно, на актуелним научноистраживачким резултатима, неопходно је спровести измене постојеће уредбе. Општи циљ измењене уредбе јесте:

- **Уредити систем институционалног финансирања на такав начин да у основи буде базиран на научним и истраживачким звањима, уз истовремено подстицање изврности у науци у оквиру шест научних поља.**

Институционална компонента финансирања обухвата институционално финансирање института. Мрежу института чине институти у областима друштвених, хуманистичких, природно-математичких, техничко-технолошких, биотехничких наука, као и институти који се баве мултидисциплинарним истраживањима. Поред наведених института, институционално се

финансирају и институти у оквиру Српске академије наука и уметности. У питању је осам института са седиштем у Београду (Балканолошки институт САНУ у Београду, Византолошки институт САНУ у Београду, Географски институт „Јован Цвијић” САНУ у Београду, Етнографски институт САНУ у Београду, Институт техничких наука САНУ у Београду, Институт за српски језик САНУ у Београду, Математички институт САНУ у Београду, Музиколошки институт САНУ у Београду).

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

На основу Стратегије научног и технолошког развоја урађена је SWOT анализа научног и технолошког система у Србији. Потенцијал за даљи динамичан раст зависи од процене утицаја снага, слабости, могућности и претњи.

Приказ 1: SWOT анализа научног и технолошког система у Србији

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – квалитет образовања; – традиција научноистраживачког рада; – оснажен научноистраживачки сектор кроз структурне реформе; – одлична међународна умреженост истраживача; – висок међународни углед и утицај појединих дисциплина. 	<ul style="list-style-type: none"> – фрагментисан научноистраживачки простор са поткритичним истраживачким капацитетима; – недовољна препознатљивост институција на ширем регионалном, европском и светском плану; – недовољна улагања у научноистраживачку инфраструктуру и у директне материјалне трошкове истраживања; – недовољан степен конверзије остварених научноистраживачких резултата у додатну вредност за привреду, државу и друштво у целини – недовољни капацитети за трансфер технологије.
Могућности	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – растући трендови националне привреде; – разграната научна дијаспора; – процеси ЕУ и регионалних интеграција и успостављена стратешка партнерства; – глобални тренд раста високотехнолошких сектор укључујући ИКТ. 	<ul style="list-style-type: none"> – дугорочни опадајући демографски трендови; – повећање ризика на глобалном нивоу (безбедносни, здравствени и други); – драстично повећање улагања у науку у другим земљама и ризик од одласка најквалификованије кадра и технолошког заостајања.

Из анализе се види да се континуитет јачања научноистраживачког и иновационог система може одржати истовременим мерама подизања квалитета основних истраживања и технолошког развоја, побољшања стања људских ресурса и одрживим повећањем финансирања науке и технологије. Да би се тренд смањивања заостатка за Европом одржао и убрзао потребно је: повећање броја и

квалитета истраживача; повећање буџета и његово усмеравање ка приоритетним областима; и повећање ефикасности институција и истраживачких тимова.

У складу са наведеним специфични циљеви Уредбе су:

- Увођење одрживог система обрачуна научноистраживачког рада истраживача и руководећег особља
- Увођење додатка на основу радног учинка на сваке две године
- Континуирано праћење научноистраживачких резултата
- Подстицање изврности у науци Србије
- Задржавање најбољих истраживача у земљи
- Привлачење истраживача повратника

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Општи и посебни циљеви су усклађени са приоритетним циљевима Закона о науци и истраживањима и Стратегијом научног и технолошког развоја.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Министарство науке, технолошког развоја и иновација је у обавези да континуирано доприноси одржавању ажурности платформе еНауке. На основу података из еНауке сваке две године ће се спроводити евалуација рада истраживача који ће представљати основ за одређивање изврних истраживача на основу критеријума из Уредбе. Изврност ће се одређивати на основу остварених резултата по типовима који се бодују и чији се збир бодова узима при рангирању истраживача по групацијама научних области наведених у Прилогу 3. Додатком за изврност биће обухваћено укупно 10% истраживача запослених искључиво на радним местима у научним звањима по сваком звању.

Министарство ће континуирано пратити и анализирати податке из еНауке са циљем да се идентификују најбољи истраживачи. Министарство ће и другим програмима обезбедити услове за повећање броја повратника у Србију. Овакав систем финансирања научноистраживачког рада ће допринети повећању квантитета и квалитета рада истраживача.

3. Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo” опција?

У току спровођења консултација разматране су бројне опције расподеле средстава. У почетној фази се кренуло од постојећег система, са интенцијом да се накнада за научноистраживачки рад свих истраживача подигну на ниво категорије 1 за свако звање. Та опција је изискивала повећање масе за накнаде преко 30% што није било прихватљиво у оквиру расположиве масе новца.

Друга опција која је разматрана је била да се уради прерасподела постојеће масе новца на такав начин да сви истраживачи у истом звању имају само основну накнаду за научноистраживачки рад. Наведена опција је имала ограничење пре свега што није узимала у обзир резултате рада, односно надокнада би се одређивала искључиво на основу стеченог звања.

Трећа опција, поред основне накнаде која је везана за важеће научно, односно истраживачко звање уводи додатак на основу реализованих резултата рада.

Опција задржавања постојећег стања је разматрана, али би то онемогућило отклањање свих неправилности које постоје у садањем систему финансирања.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Друге опције нису биле могуће.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Да, као што је наведено, предвиђено је увођење подстицајних мера за остваривање изврности у науци.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Разматране су и управљачке мере које је неопходно спровести. То између осталог и укључује увођење надокнаде за обављање одговорних управљачких позиција на Институтима.

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Планирана промена се може постићи кроз едукативне мере, пре свега управе института, као и представника служби за правне послове и финансије у институцијама које остварују финансирање на основу Уредбе.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Нема потребе за укључивањем представника цивилног и приватног сектора у процес спровођења.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Да, ресурси су на располагању у оквиру садашњих средстава које се преносе акредитованим НИО на основу важеће Уредбе.

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Изабрана је трећа опција, која поред основне научноистраживачки рад која је везана за важеће научно, односно истраживачко звање уводи додатак за изврност. Додатак се остварује на основу објављених изврних резултата у петогодишњем периоду и додељује за 30% истраживача, како на институтима, тако и на факултетима. На тај начин обезбеђује се, поред основне институционалне накнаде за научноистраживачки рад за запослене на институтима, и подстицај за остварење изврности која је један од циљева националне Стратегија научног и технолошког развоја.

4. Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Изабрана опција неће имати утицаја на промену јавних прихода и расхода, због флукуације истраживача. У оквиру постојећих средстава извршиће се прерасподела по новом моделу, а све у складу са предложеним Законом о буџету за 2024. годину које се налази у скупштинској процедури.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Финансијски ресурси су већ на располагању, односно распоређују се на основу постојеће Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама и су складу са буџетом Министарства за 2024. годину.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Неће бити утицаја на међународне финансијске обавезе.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Изабрана опција неће довести до нових трошкова кроз предвиђене промене.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Изабрана опција предвиђа редистрибуцију постојећих средстава предвиђених за 2024. годину.

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Неће бити никаквих ефеката на расходе других институција.

5. Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Изабрана опција неће проузроковати никакве додатне трошкове привреди.

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Предложене промене у начину финансирања научноистраживачког рада истраживача имаће позитивни утицај на даљи развој науке у смислу повећања квантитета и квалитета научноистраживачких резултата, као и повећање видљивости и утицајности наше науке.

Имплементација остварених резултата биће реализована кроз сарадњу са привредом, као један од индиректних ефеката оваквог начина финансирања.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Изабрана опција утиче на праведнију расподелу средстава међу истраживачима, уважавајући принцип исте зараде за исти обим посла.

6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Изабрана опција ће имати позитиван утицај на послодавце, јер ће бити отклоњени претходни недостаци који су доводили до непотребних судских трошкова. Права радника ће бити транспарентнија, чиме ће се унапредити њихов положај у друштву.

6. Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Предложене промене у начину финансирања научноистраживачког рада истраживача неће проузроковати никакве додатне трошкове грађанима, већ ће позитивно утицати на повећање стандарда, имплементацијом научних резултата

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Изабрана опција може штетно утицати на део популације која је до сада финансирана на основу досадашњих прописа. То значи да ће појединим истраживачима бити умањен додаток, који је оствариван на основу научних резултата искључиво из периода 2006-2010, уколико нису остварили задовољавајуће резултата у периоду 2018-2023. година.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Изабрана опција неће имати утицаја на осетљиве друштвене групе.

4) Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Изабрана опција нема утицаја на тржиште рада и запошљавање јер неће довести ни до отпуштања нити до новог запошљавања.

5) Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Изабрана опција нема утицаја на третман различитих категорија лица.

6) Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

7) Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

8) Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

7. Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Предложене промене у начину финансирања научноистраживачког рада истраживача имаће позитивни утицај на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије, кроз имплементацију остварених научних резултата.

2) Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

3) Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

4) Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

5) Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

8. Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Применом изабране опције се не уводе директне измене организационе, управљачке нити институционалне промене. Институти у складу са предложеном уредбом добијају могућност да именују одређени број истраживача на управљачке позиције.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Нису потребне додатне мере за спровођење изабране опције. Рангирање истраживача врши се на две године, с обзиром да је то оптималан период за постизање резултата, који су показатељи научне изврности. Анализу података из еНауке врше аналитичари задужени за сваку од научних области.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За већину Института није неопходно да се спроводи реструктурирање постојећих институција, али се отвара могућност да Институти у складу са својим плановима развоја размотре промене организационе структуре која би омогућила ефикасније управљање институтима.

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Изабрана опција је у потпуности у сагласности са свим важећим прописима, укључујући Закон о науци и истраживањима, Закон о буџетском систему као и осталим усвојеним документима јавних политика које су наведене у анализи стања.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Сматрамо да предложена уредба нема утицаја.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Изабрана опција повећава транспарентност рада, пре свега коришћењем података из платформе еНаука, која је у потпуности јавно доступна.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Једина додатна мера која се треба спровести је да се за потребе одређивања изврности изврши рангирање истраживача.

Рангирање истраживача у научним звањима за утврђивање корективног фактора изврности вршиће се на сваке две године. Рангирање истраживача вршиће служба Министарства преузимањем података из система еНаука, формирањем бодовних листа које представљају основ за утврђивање листе изврских истраживача за сваку групацију научних области и свако научно звање.

Сваке године Министарство закључује уговоре са акредитованим научноистраживачким организацијама о реализацији и финансирању научноистраживачког рада, који обухвата накнаду за рад истраживача, режијске трошкове и материјалне трошкове истраживања.

Информације о иницијативи за израду документа јавне

политике садрже основне податке о подносиоцу иницијативе за израду документа јавне политике и предмету иницијативе.

Први радни састанак на иницијативу руководиоца Министарства са темом иницирања измене постојеће Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим НИО је одржан у 8. децембра 2022. године у просторијама Министарства науке, технолошког развоја и иновација. На том састанку је формално отпочео рад на припреми ове Уредбе.

Информације о спроведеним консултацијама садрже податке о:

1) времену, обиму и методама консултација;

Консултације су обављане непосредно, путем емаила, као и на заказаним састанцима. Одржано је више од 50 радних састанака.

2) учесницима консултативног процеса;

Учесници консултативног процеса укључују:

- све службе Министарства науке, технолошког развоја и иновација
- представници Министарства финансија
- представници министарства државне управе и локалне самоуправе
- Заједница института Србије

- Конференција универзитета Србије
- Сенат Београдског универзитета

3) питањима која су била предмет консултација;

Питања која су била предмет консултација које су одржаване у периоду од преко 9 месеци укључују:

- вредности коефицијената за звања истраживача
- принципи одређивања научне изврсности истраживача
- механизми прикупљања података за рангирање
- остала питања везана за финансирање научноистраживачког рада

4) утицају резултата консултација на избор мера из документа јавних политика.

Консултације које су спроведене током процеса израде Уредбе су допринеле да се усагласе ставови, очекивања и циљеви свих учесника у процесу. На тај начин је припремљен модел који најбоље обезбеђује услове за остваривање врхунских научних резултата.